

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1997/32

Karar Sayısı : 1998/25

Karar Günü : 26.5.1998

Resmi Gazete tarih/sayı: 11.03.2003/25045

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Vezirköprü Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 258. maddesinin üçüncü fıkrasının, Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Orman kesme suçundan suçüstü yakalanan sanığın görevli orman muhafaza memuruna elindeki balta ile mukavemette bulunduğu ve hakaret ettiği savıyla eylemine uyan TCK'nun 258/1-3, 266/1 ve 71. maddeleri gereğince cezalandırılması istemiyle açılan kamu davasını görmekte olan mahkeme, TCK'nun 258. maddesinin üçüncü fıkrasının, Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki cumhuriyet savcısının savını ciddi bularak iptali istemiyle başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, iptali istenen üçüncü fıkrayı da içeren 258. maddesi şöyledir:

"Madde 258- (Değişik: 9/7/1953 -6123/1 md.)

Bir memura veya ona yardım edenlere memuriyetine ait vazifeleri ifa sırasında cebir ve şiddet veya tehdit ile mukavemet eden kimse altı aydan iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(Değişik: 7/6/1979 - 2245/6 md.) Eylem silahla bir kişi tarafından işlenmişse iki yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. Eylemin iki veya daha çok silahlı kişiler tarafından veya silahsız olsa bile toplanmış beşten çok kişiler tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza üç yıldan beş yıla kadar hapis cezasıdır.

Eğer fiil, kendisini veya akrabasını hapis veya tevkiften kurtarmak maksadiyle vâki olmuşsa birinci fıkradaki hal için iki aydan altı aya, ikinci fıkrada yazılı hal için dört aydan bir seneye kadar hapis cezası verilir.

Eğer memur haiz olduğu salâhiyet hududunu tecavüz ederek veya keyfi hareketlerle bu muameleye sebebiyet vermiş ise fail hakkında geçen maddelerdeki ceza dörtte bire kadar indirileceği gibi icabına göre ceza büsbütün de kaldırılabilir.

254, 255, 256 ve 257 nci maddelerle yukarıki fıkralarda yazılı fiiller, İcra Vekilleri Heyetinden bir vekil aleyhinde işlenirse tâyin edilecek ceza yarı nispette artırılarak hükmolunur."

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

İtiraz başvurusunda dayanılan Anayasa kuralı şöyledir:

"MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, Selçuk TÜZÜN, Ahmet Necdet SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun katılmalarıyla 25.3.1997 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, sınırlama sorununun bu evrede ele alınmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı ile dayanılan Anayasa kuralı, bunlarla ilgili gerekçeler ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra herhangi bir sınırlamaya gerek görülmeden gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuran Mahkeme, aynı suçu işleyenler arasında farklılık yaratıldığını belirterek itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

TCK'nun 258. maddesinin birinci fıkrasında, bir memur veya ona yardım edenlere, görevlerini yapmakta oldukları bir sırada cebir, şiddet veya tehdit kullanarak direnen kişilerin cezalandırılması öngörülmüştür. İtiraz konusu üçüncü fıkra ise, bu eylemin kendisini veya akrabalarını tutuklanmaktan, hapse girmekten kurtarmak amacıyla gerçekleştirilmesi cezayı azaltıcı özel bir neden olarak gösterilmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." denilmektedir.

Yasa önünde eşitlik herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep

aykırılığı gözetilemez ve bu nedenlerle eşitsizlik yaratılamaz. Bu ilke, birbirleriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Kimi yurttaşların haklı bir nedene dayanarak değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Aynı hukuki durumda bulunanlardan kimileri için farklı kurallar uygulanmasını haklı gösterecek nedenler anlaşılabilir, amaçla ilgili, makul ve adil olması ölçütleriyle hukuksal biçim ve içerik kazanmaktadır. Getirilen düzenleme herhangi bir biçimde, birbirini tamamlayan, doğrulayan ve güçlendiren bu üç ölçütten birine uymuyorsa, eşitlik ilkesine aykırılık vardır. Çünkü, eşitliği bozduğu ileri sürülen kural, haklı bir nedene dayanmamaktadır.

TCK'nun devlet idaresi aleyhinde işlenen cürümler başlıklı 3. babının, hükümete karşı şiddet veya mukavemet ve kanunlara muhalefet başlıklı 8. faslında yer alan 258. maddesiyle, devletin meşru güçlerine karşı gelinmesinin önlenmesi ve devlet otoritesinin sağlanması amaçlanmıştır.

Madde de öngörülen indirim nedeninin, kişinin kendisinin veya akrabasının özgürlüğünü koruma içgüdüsünden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Çağdaş demokratik toplumlar, içgüdüleri ile hareket eden bireyler yerine eğitilmiş, yasalara saygılı özgür bireylerden oluşur. Eğitim ve ceza tehdidiyle bastırılması gereken kimi içgüdülerin indirim nedeni sayılması çağdaş demokratik toplum gereğiyle bağdaşmaz.

Devlet güçlerinin hukuk düzeninden kaynaklanan yetkilerini kullanırken kendilerine karşı meşru savunma kuralları uygulanamayacağına ve görevlilerin yetkilerini aşmaları veya keyfi davranışlarda bulunmaları halinde cezada indirimin yapılabileceği, gerektiğinde cezanın bütünü kaldırılabilmesi gerçeği karşısında itiraz konusu kuralla ayrıca cezada indirim yapılmasının haklı nedenlere dayandığı söylenemez.

Öte yandan, TCK'nun 260. maddesinde yaptırıma bağlanan cebir, şiddet ve tehdit olmaksızın kanun ve nizam kurallarından birinin yerine getirilmesine direnme eyleminde, kendisini bile tevkif veya hapisten kurtarmak amacıyla işlenmiş olması halinde herhangi bir ceza indirimi öngörülmezken, daha ağır cezayı gerektiren TCK'nun 258. maddesinde aynı saikin indirim nedeni sayılması karşısında farklı düzenlemenin adil olduğu kabul edilemez.

Bu nedenle aynı konumda bulunan kişilerin farklı kurallara bağlı tutulmaları, Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır. Kuralın iptali gerekir.

Bu görüşlere Ahmet Necdet SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ ve Sacit ADALI katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

1.3.1926 günlü, 765 sayılı "Türk Ceza Kanunu"nun 258. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Ahmet Necdet SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ ile Sacit ADALI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 26.5.1998 gününde karar verildi.

Başkan	Üye	Üye
Ahmet Necdet SEZER	Samia AKBULUT	Haşım KILIÇ
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Lütfi F. TUNCEL	Mustafa YAKUPOĞLU	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye	Üye	
Aysel PEKİNER	Mahir Can ILICAK	

KARŞIOY GEREKÇESİ

TCK'nun 258. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında görevli memura mukavemet suçunu işleyenlere verilecek cezalar belirlenmiş, iptali istenen üçüncü fıkrasında ise, memura mukavemet suçunu kendisi veya akrabasını hapis veya tevkiften kurtarmak gibi bir saikle işlemiş olanlara birinci ve ikinci fıkralarda öngörülen cezaların indirilerek uygulanması kurala bağlanmıştır.

TCK'nun 258. maddesinin itiraz konusu üçüncü fıkrasında birinci ve ikinci fıkralara göre verilen cezaların hafifletici nedenleri belirtilmiştir. Ceza Hukuku öğretisinde bu kuralın amacı, insanların özgürlüklerini koruma içgüdüsüne yasakoyucunun cezayı azaltıcı bir etki tanıma isteği olarak açıklanmıştır. Türk Ceza Yasası'nın kimi maddelerinde aynı amaca yönelik cezalandırma yöntemi ve hafifletici nedenler bulunmaktadır. Cürüm işleyenleri saklamak ve delilleri yok etmek suçlarını usul veya füru, karı veya koca, yahut kardeş yararına işleyen kimseye ceza verilmeyeceğini öngören 296. maddenin son fıkrası ile yalan yere şahadet suçlarına teşvik ve tahrikte sanığın veya sanık yararına bu suçu işlemiş olan akrabanın belli koşullarda cezalarını hafifleten 292. madde hükümleri temelde aynı düşünce ve amacın sağlanmasını gerçekleştirmek için konulmuş kurallardır.

Cezalandırma Devlete özgü bir hak ve yetkidir. Devletin bu egemenliğinin sınırları da Anayasalarda belirlenmiştir. İnsan onuruyla bağdaşmayan cezaların verilemeyeceği, kimsenin işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmayacağı, ceza sorumluluğunun şahsiliği gibi ilkeler söz konusu sınırların örnekleridir.

Esas Sayısı : 1997/32
Karar Sayısı : 1998/25

Buna göre, ne gibi fiillerin suç sayılacağı, ne tür ceza verileceği, hangi hallerde cezanın ağırlaştırılacağı ya da hafifletileceği Anayasal ilkelerin sınırları içinde Yasakoyucunun değerlendirmesi ve takdirine bırakılmıştır.

TCK'nun 258. maddesinin üçüncü fıkrasında, birinci ve ikinci fıkralarına göre farklı bir yaklaşım söz konusudur. Ülke koşullarına göre belirlenen memur ve halk ilişkileri, toplumsal karakter, memura karşı direnmeye iten sebep, insanların özgürlüklerini içgüdüsel olarak koruma eğilimleri gibi nedenlerle getirilmiş olan üçüncü fıkranın eşitlik ilkesine aykırı bir yönü bulunmadığından çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkan

Ahmet Necdet SEZER

Üye

Samia AKBULUT

Üye

Haşim KILIÇ

Üye

Sacit ADALI